

Quản lý nhà nước đối với hợp tác xã nông nghiệp tại tỉnh Gia Lai

ĐỖ HẢI HOÀN*
TRƯỜNG TRUNG TUYẾN**

Tóm tắt

Kinh tế hợp tác xã (HTX) đóng vai trò quan trọng trong việc giải quyết việc làm, đảm bảo đời sống cho đông đảo người lao động, tạo sự ổn định về chính trị - xã hội và góp phần thúc đẩy tăng trưởng, phát triển kinh tế. Bài viết làm rõ thực trạng vấn đề quản lý nhà nước đối với HTX nông nghiệp (HTXNN) tỉnh Gia Lai và đề xuất một số giải pháp có tính khả thi nhằm tăng cường hiệu quả quản lý nhà nước đối với HTXNN tại tỉnh Gia Lai trong thời gian tới.

Từ khóa: hợp tác xã, hợp tác xã nông nghiệp, quản lý nhà nước, tỉnh Gia Lai

Summary

The cooperative economy plays an important role in creating jobs, ensuring the lives of a large number of workers, creating socio-political stability and contributing to economic growth and development. The article clarifies the state management of agricultural cooperatives in Gia Lai province and proposes some feasible solutions to enhance the effectiveness of state management of agricultural cooperatives in Gia Lai province in the coming time.

Keywords: cooperatives, agricultural cooperatives, state management, Gia Lai province

GIỚI THIỆU

Thời gian qua, các HTXNN trên địa bàn tỉnh Gia Lai đã có những đóng góp quan trọng trong việc tạo động lực thúc đẩy phát triển kinh tế địa phương. Từ đó nâng cao hiệu quả sản xuất, xây dựng thương hiệu, tạo ra chuỗi liên kết sản xuất, tiêu thụ sản phẩm theo hướng bền vững và giúp các nông hộ thành viên nâng cao mức sống. Bên cạnh số HTXNN hoạt động hiệu quả, thì vẫn còn nhiều đơn vị gặp khó khăn. Một trong số các nguyên nhân là do, công tác quản lý nhà nước còn chưa chặt chẽ, rõ ràng. Vì vậy, cần thiết phải có các giải pháp khắc phục nhằm nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước trong lĩnh vực này.

THỰC TRẠNG

Kết quả đạt được

Thứ nhất, ban hành, tuyên truyền và triển khai thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật, chính sách hỗ trợ phát triển HTXNN. Trong thời gian qua, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Tỉnh đã ban hành nhiều văn bản liên quan đến HTXNN như, các chính sách khuyến khích phát triển hợp tác, liên kết trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Gia Lai; hướng dẫn triển khai thực hiện chính sách hỗ trợ liên kết sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp trên địa bàn Tỉnh; hướng dẫn thực hiện

nội dung hỗ trợ, mẫu hồ sơ, trình tự thủ tục lựa chọn dự án, kế hoạch trong thực hiện hoạt động hỗ trợ phát triển sản xuất liên kết theo chuỗi giá trị thuộc Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới.

Thứ hai, hỗ trợ phát triển HTXNN. Theo đó, Tỉnh cũng đã chú trọng thực hiện công tác đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực HTX.

Hàng năm, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Tỉnh cũng đã phối hợp với Sở Công Thương tham mưu UBND Tỉnh hỗ trợ tham gia hội chợ xúc tiến thương mại, quảng bá, giới thiệu sản phẩm, tìm kiếm mở rộng thị trường cho các HTX. Qua đó, các HTX tham gia hội chợ thương mại đã kết nối được với một số doanh nghiệp, HTX cả nước trong việc sản xuất và tiêu thụ hàng hóa, giao lưu, học hỏi được kinh nghiệm trong việc tổ chức, sắp xếp, marketing của các đơn vị tham gia. Ngoài ra, HTX có cơ hội quảng bá sản phẩm địa phương, sản phẩm chủ lực vùng, miền.

Đối với việc ứng dụng khoa học, kỹ thuật và công nghệ mới, HĐND tỉnh Gia Lai đã ban hành Nghị quyết số 102/2018/

* Học viện Công nghệ Bưu chính Viễn thông

** Ủy ban Dân tộc tỉnh Gia Lai

Ngày nhận bài: 21/4/2023; Ngày phản biện: 10/5/2023; Ngày duyệt đăng: 02/6/2023

NQ-HĐND, ngày 12/12/2018 về chính sách khuyến khích doanh nghiệp đầu tư vào nông nghiệp, nông thôn trên địa bàn Tỉnh; trong đó có nội dung hỗ trợ doanh nghiệp và các HTX nghiên cứu, chuyển giao, ứng dụng công nghệ cao. Hiện nay, toàn Tỉnh có 32 HTXNN hướng đến sản xuất, kinh doanh ứng dụng công nghệ cao như: áp dụng công nghệ tưới tiết kiệm, công nghệ nhà lưới, nhà màng, bảo quản nông sản lạnh nhanh, công nghệ sinh học trong xử lý chất thải chăn nuôi, áp dụng dây chuyền chế biến, đóng gói, sử dụng phần mềm bán hàng, phần mềm kế toán...

Nhằm hỗ trợ các HTX tiếp cận vốn và quỹ hỗ trợ phát triển, Liên minh HTX Tỉnh đã luân phiên hướng dẫn thủ tục vay vốn 360 triệu đồng nguồn vốn giải quyết việc làm của Liên minh HTX Việt Nam cho 29 lượt HTX, với tổng số 3,550 tỷ đồng (Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Gia Lai, 2022), giúp HTX giải quyết được một số khó khăn trong việc sản xuất, kinh doanh, nâng cao hiệu quả sản xuất. HTXNN thực hiện vay vốn đều đảm bảo thực hiện theo đúng các quy định và mục tiêu dự án vay vốn đề ra. Hiện tại, đang có 2 HTXNN (HTXNN Tân Tiến, HTXNN và dịch vụ Đak Ta Ley) được vay vốn với tổng số tiền 1.460 triệu đồng từ Quỹ hỗ trợ phát triển HTX Việt Nam (Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Gia Lai, 2022).

Thứ ba, xây dựng cơ sở hạ tầng, hình thành và phát triển khu vực phụ trợ nhằm tạo điều kiện cho HTXNN. Gia Lai đã tạo điều kiện cho các HTX tham gia thực hiện các công trình kết cấu hạ tầng trên địa bàn; giao các công trình phục vụ cho sản xuất nông nghiệp cho các HTX quản lý, khai thác, phục vụ cho thành viên và nông dân như: UBND thị xã An Khê đã giao HTX kinh doanh dịch vụ tổng hợp nông nghiệp An Phú quản lý, khai thác công trình thủy lợi trên địa bàn phường An Phú, thị xã An Khê; UBND huyện Kbang hợp đồng đặt hàng cho các HTX dịch vụ nông nghiệp thực hiện quản lý, khai thác, bảo vệ tu sửa và điều tiết nước từ kênh mương nội đồng đến ruộng cho người sản xuất; giao cho HTX kinh doanh khai thác, quản lý chợ, liên kết với các HTX khác thu mua hàng nông sản sạch, có nguồn gốc rõ ràng để phân phối lại cho tiểu thương trong chợ, cung cấp những sản phẩm đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm...

Theo Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Gia Lai (2022), giai đoạn 2017-2022, thực hiện Chỉ thị số 09-CT/TU, ngày 30/5/2017 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy, tỉnh Gia Lai đã hỗ trợ cơ sở hạ tầng phục vụ sản xuất cà phê bền vững cho 3 HTX (HTX Thị trấn Chư Prông, HTXNN Ia Kly, HTX Nông Liên Kết) với tổng kinh phí 15.700 triệu đồng.

Thứ tư, quản lý và phát triển các hình thức HTXNN. Theo Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Gia Lai (2022), tỉnh Gia Lai hiện có 303 HTXNN và 2 liên hiệp HTX. Về quy mô hoạt động, hầu hết các HTXNN được xây dựng và hình thành từ các hộ nông dân tại thôn, xã nơi đóng trụ sở với tổng vốn điều lệ đăng ký khoảng 625.774 triệu đồng, trong đó có một số thành viên đóng vốn điều lệ bằng hình thức góp bằng tài sản (đất, lao động... quy ra bằng tiền mặt). Tổng doanh thu năm 2022 đạt khoảng 35.700 triệu đồng; nộp ngân sách nhà nước 310 triệu đồng. Số lượng HTX thực hiện liên kết với doanh nghiệp là 81 HTX và số lượng HTX ứng dụng công nghệ cao trong sản xuất nông nghiệp 32 HTX; Số HTXNN đăng ký tham gia Chương trình và sở hữu 105 sản phẩm OCOP đạt 3 sao trở lên là 42 HTX.

Đối với kết quả đánh giá xếp loại theo Thông tư số 09/2017/TT-BNNPTNT, ngày 17/4/2017 hướng dẫn phân loại và đánh giá HTX hoạt động trong lĩnh vực nông nghiệp, trong tổng số HTX 303 HTXNN, thì có 164 HTXNN hoạt động có hiệu quả, đáp ứng được các dịch vụ cho thành viên; có 102 HTX hoạt động ở mức trung bình; 37 HTX yếu kém, ngừng hoạt động.

Thứ năm, thanh tra, kiểm tra giám sát việc quản lý nhà nước đối với HTXNN. Luật Hợp tác xã năm 2012 quy định việc thanh tra, kiểm tra tại Điều 47 về Nhiệm vụ, quyền hạn của UBND các cấp đối với HTX: “UBND các cấp trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình kiểm tra, thanh tra việc thực hiện Luật Hợp tác xã và các văn bản pháp luật có liên quan”. Nhưng, văn bản hướng dẫn thanh tra, kiểm tra chưa được các cấp, các ngành của Tỉnh hướng dẫn cụ thể. Do đó, nhiều năm qua, hoạt động thanh tra đối với HTXNN hầu hết chưa được tổ chức thực hiện, mà chỉ dừng lại ở việc kiểm tra, khảo sát, đánh giá tình hình hoạt động của các HTXNN và chỉ do Chi cục Phát triển nông thôn Gia Lai trực tiếp thực hiện.

Một số khó khăn, hạn chế

Bên cạnh kết quả đạt được, công tác quản lý nhà nước đối với các HTX nói chung, HTXNN nói riêng trên địa bàn tỉnh Gia Lai vẫn còn bộc lộ sự chưa chặt chẽ, rõ ràng. Bên cạnh đó, đội ngũ cán bộ quản lý HTX còn thiếu và yếu. Sự quản lý và phát triển các hình thức HTXNN còn hạn chế, nên quy mô các HTXNN còn nhỏ lẻ, thiếu liên kết sản xuất với doanh nghiệp. Đặc biệt, hoạt động hỗ trợ tín dụng còn khó khăn, dẫn tới nhiều HTX thiếu vốn đầu tư sản xuất.

Ngoài ra, văn bản hướng dẫn cụ thể việc thanh tra, kiểm tra đối với hoạt động cũng như những chế tài xử phạt những sai phạm của các HTXNN còn chưa được ban hành và các địa phương vẫn đang lúng túng trong việc thanh tra HTX. Cùng với đó, nhiều năm liền, một

số HTXNN không hoạt động hay hoạt động không đúng Luật Hợp tác xã (năm 2012) và các văn bản liên quan, nhưng không có cơ quan nào kiểm tra, thanh tra, buộc dừng hoạt động, nhất là việc thực hiện chế độ kế toán, nghĩa vụ và quyền lợi của các thành viên HTX; việc không tổ chức đại hội thường niên, đại hội nhiệm kỳ hay kéo dài nhiệm kỳ không đúng quy định cũng xảy ra thường xuyên.

MỘT SỐ ĐỀ XUẤT

Nhằm nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước đối với HTXNN tại tỉnh Gia Lai, theo nhóm tác giả, cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, giải pháp về việc ban hành, tuyên truyền và triển khai thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật. Theo đó, cần tăng cường công tác vận động, tuyên truyền, quán triệt đối với cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu cơ quan, tổ chức và người dân về bản chất, vị trí, vai trò và tầm quan trọng của HTX trong điều kiện mới; tránh tình trạng nhận thức không thống nhất, không đầy đủ và bị chi phối, bởi định kiến về mô hình HTX kiểu cũ. Các cấp lãnh đạo và nhân dân cần xác định rõ phát triển HTX là xu thế tất yếu, coi đây là nhiệm vụ chính trị quan trọng, thường xuyên của các bộ, ngành, địa phương. Tỉnh cần xây dựng cơ chế phối hợp với các cơ quan thông tấn báo chí lớn ở trung ương và địa phương để đẩy mạnh công tác tuyên truyền, thúc đẩy, lan tỏa tinh thần khởi nghiệp đổi mới sáng tạo trong HTX.

Hai là, giải pháp về tổ chức bộ máy quản lý. Để thực hiện tốt hoạt động quản lý nhà nước đối với HTXNN, trước hết cần kiện toàn, củng cố tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về kinh tế tập thể, HTX. Xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý có chuyên môn, nghiệp vụ, được đào tạo chuyên sâu về kinh tế tập thể. Hoạt động quản lý nhà nước luôn cần minh bạch, tăng cường công tác giám sát, thanh tra, kiểm tra, trách nhiệm giải trình của các cơ quan, tổ chức đối với việc chấp hành chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về phát triển kinh tế tập thể, đồng thời tích cực, chủ động, giải quyết, tháo gỡ khó khăn, vướng mắc, kịp thời hỗ trợ, tạo điều kiện để các HTXNN hoạt động hiệu quả. Nếu phát hiện các hành vi vi phạm, cần xử lý nghiêm theo quy định của pháp luật.

Trong bối cảnh hiện nay, cần nhanh chóng nắm bắt và ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số trong quản lý giúp từng bước xây dựng, hoàn thiện hệ thống

cơ sở dữ liệu về các HTXNN, các đối tác, các mạng lưới, các văn bản hướng dẫn, các nghị định, quy định, các cơ quan liên quan nhằm tạo dựng một hệ sinh thái cho HTXNN của Tỉnh có môi trường phát triển tốt nhất.

Ba là, giải pháp về cơ sở hạ tầng. Để tiếp tục cải tạo và hoàn thiện cơ sở hạ tầng, Tỉnh có thể trực tiếp mở rộng liên kết và hợp tác với các nguồn lực hỗ trợ từ các tổ chức nước ngoài hoặc kêu gọi các doanh nghiệp trong và ngoài nước có nhu cầu phát triển nông nghiệp sạch đảm bảo an toàn tại tỉnh Gia Lai.

Bốn là, giải pháp về quản lý, phát triển sản xuất nông nghiệp và công tác khuyến nông. Để quản lý và phát triển sản xuất nông nghiệp cho các HTXNN, UBND Tỉnh và các Sở, ban ngành liên quan cần hướng dẫn tổ chức, củng cố lại hoạt động của các HTX theo đúng quy định của Luật Hợp tác xã năm 2012, phát huy vai trò tự chủ, tự chịu trách nhiệm, bảo vệ lợi ích của thành viên trong HTX; vận động thành viên HTX góp vốn và nâng mức vốn góp; vận động HTX thu hút thêm thành viên mới; tháo gỡ rào cản, quy định nhằm nâng cao khả năng huy động và tiếp cận nguồn lực cho các HTX.

Tăng cường năng lực quản trị HTX theo hướng công khai, minh bạch thông qua các chính sách ưu đãi, hỗ trợ của Nhà nước; củng cố bộ máy kế toán; bồi dưỡng, nâng cao trình độ năng lực quản lý, kinh tế, thương mại, công nghệ cho thành viên, những người tham gia HTX. Tạo điều kiện cho HTX tham gia thực hiện các chương trình, dự án phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn Tỉnh.

Tư vấn, hỗ trợ, khuyến khích các HTXNN ứng dụng thành tựu khoa học, kỹ thuật tiên tiến chuyển giao, tiếp nhận khoa học, kỹ thuật mới, tiên tiến vào sản xuất, nhất là công nghệ liên quan tới quy trình sản xuất giống, công nghệ về sơ chế, bảo quản, chế biến nông sản nhằm nâng cao năng suất, chất lượng sản phẩm.□

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Quốc hội (2012), *Luật Hợp tác xã*, số 23/2012/QH13, ngày 20/11/2012.
2. Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Gia Lai (2022), *Báo cáo về tình hình phát triển các HTX trên địa bàn Tỉnh năm 2022*.
3. Tỉnh ủy Gia Lai (2022), *Báo cáo số 263-BC/TU ngày 15/8/2022 tổng kết 05 năm thực hiện Chỉ thị số 09-CT/TU, ngày 30 tháng 5 năm 2017 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy các cấp đẩy mạnh phát triển HTX trên địa bàn tỉnh*.